

De statische lading van een fleecetrui

Deze maand vertelt Piet Donkers uit Hulsberg-Z.L. over een ongewone prikkelbaarheid bij zijn bijen. Hij imkert vanaf 1976, maar heeft dit zo nog niet eerder meegemaakt. Ook beschrijft hij een ongebruikelijk (?) uitstapje van een koningin.

52

In het afgelopen bijenseizoen heb ik twee vreemde ervaringen met mijn bijen mogen beleven. In het vroege voorjaar plaatste ik drie bijenvolken bij een aardbeienkweker in drie afzonderlijke tunnels van ca. 40 x 6 m. Tijdens de bloei heb ik twee keer zonder bescherming de bijen nagezien, waarbij zich geen probleem voordeed. Het was toen boven de 18°C. De kasten stonden aan het einde van de tunnels, maar direct na de bloei van de aardbeien plaatste de kweker de kasten buiten de tunnels. Dit deed hij om tevens de bestuiving op zijn fruitbomen te benutten, maar ook omdat de plukkers niet in de nabijheid van de bijenkast durfden te plukken.

In een mum zat ik onder de bijen

Toen ik de bijen buiten de tunnel wilde inspecteren was het winderig en fris weer. Ik deed daarom kap en handschoenen aan. Ik plaatste het deksel op de kop in het gras en haalde de honingkamer van het volk om dit op het deksel te plaatsen. Terwijl ik hiermee bezig was voelde ik verschillende bijen tegen mij opvliegen. Toen ik mij omdraaide bruisten de bijen naar boven en in een mum zat ik onder de bijen die mij massaal aanvielen. Ik liep naar de tunnel alwaar ik mijn tas met beroker etc. had geplaatst, maar de bijen wisten onder de kap door te dringen en staken overal waar ze maar konden. Daarom liep ik de hele tunnel door tot aan het andere einde eruit, maar nog zaten er vele tientallen bijen die probeerden mij te steken. Ik gooide kap, handschoenen en trui aan de kant en liep nog enkele meters verder. Na een tijdje schudde ik de laatste bijen hiervan af, herstelde e.e.a. en ging nu gewapend met beroker weer naar mijn volken. Met flink wat rook heb ik hierna geen problemen meer ondervonden.

Toen ik enkele dagen later mijn bijen thuis inspecteerde ondervond ik een soortgelijke situatie, zij het niet zo

heftig. Nog later heb ik ontdekt dat de trui die ik droeg de boosdoener was. Het is een trui gemaakt van 'fleece', een soort kunststof waarvan ook PET-flessen gemaakt worden. Telkens als ik deze droeg was het mis en toen ik hem eens voor de kast op en neer bungelde kwamen de bijen daar ook zeer vijandig op af.

Een ongestoord uitstapje

Een andere ervaring was het volgende: Mijn bijen staan in een bijenstal op een hoogte van ongeveer veertig cm. Voor de kasten heb ik met dakleer e.e.a. schuin naar beneden afgewerkt. Toen ik deze zomer eens in de bijenstal moest zijn viel het mij op dat op het schuine gedeelte voor een van de kasten zich een groepje van zo'n vijftig bijen ophield. Toen ik even later naar buiten kwam zaten ze daar nog, zodat ik nieuwsgierig werd. Toen ik dichtbij kwam zag ik tot mijn verbazing dat de koningin, die gemerkt en geknipt was, tussen deze bijen doorwandelde en even later naar boven liep, op de vliegplank klom en ongestoord naar binnen liep. Het volk had geen zwermplannen. Nooit geweten dat een moeder nog eens buiten het zwermen buiten kwam kijken.

Piet Donkers, Hulsberg-Z.L.

Reactie van Hayo Velthuis

In het afgelopen voorjaar waren de bijen van Piet Donkers extreem agressief, naar zijn mening omdat hij een fleecetrui aan had. Het is jammer dat het hele proces van melden van zulk een waarneming, het doorzenden ervan naar mij, het schrijven van mijn reactie daarop en het in druk verschijnen met elkaar zoveel tijd neemt. Je zou willen, dat zo'n melding meteen werd afgedrukt zodat anderen er zo snel mogelijk hun voordeel mee kunnen doen, maar het is helaas niet anders.

Kortdurende elektrische stroompjes

Fleece is een kunststof gemaakt van gerecyclede PET-flessen, heel goed dus om te gebruiken, bovendien

heel licht en heerlijk warm. Zoals ook het geval is met andere kunststof, raakt het gemakkelijk statisch geladen en het is heel goed denkbaar dat deze lading de bijen stimuleert tot agressief gedrag. In het nummer van juni 2002 schreef ik al, dat bijen ook statisch geladen kunnen worden. Wanneer een bij contact maakt met een geladen object, zoals een andere bij of een fleecetriui, ontstaat er door het ladingsverschil een kortdurend elektrisch stroompje.

Wij voelen dat ook, bijvoorbeeld bij het uitstappen uit de auto: wanneer de auto een elektrische lading heeft gekregen krijgt de eerste passagier die uitstapt een kort maar goed voelbaar schokje. De auto is via de banden geïsoleerd en behoudt de lading totdat wij, via het contact maken met de grond, de ontlading mogelijk maken.

Onderzoek bij hoogspanningsleidingen

Rond hoogspanningsleidingen zouden de elektrische en magnetische velden ook effect kunnen hebben op mens en dier. Daarover wordt al jarenlang geschreven, zonder dat het echt overtuigend werd vastgesteld. Het zou zelfs effect hebben op de haaldrift van de bijen. Lang geleden deden we er een proef over. In die goede oude tijd vond je in Flevoland uitgestrekte koolzaadvelden. In samenwerking met een aantal imkers werd de helft van hun volken recht onder de hoogspanningsdraden geplaatst, de andere helft een paar honderd meter van de draad verwijderd. We vergeleken de beide groepen. We wogen wekelijks de volken, probeerden de agressiviteit te meten en vroegen ook de imkers naar hun oordeel. Wel of niet agressief bleek een heel subjectieve maat te zijn. Ik herinner me de goede vriend Van Dun, die naar ons idee flink aangetrouwde volken had, maar hij was het daar helemaal niet mee eens: 'Nou ja, er steekt er wel es eentje, maar ik kan ze goed behandelen'. De hele proef viel trouwens in het water, omdat we geen antwoord konden krijgen op de vraag of er nu wel of niet spanning op die leiding had gestaan en hoe hoog die dan was geweest. Dat elektriciteitsmaatschappijen liever niet zien dat er invloeden zijn van een hoogspanningsleiding laat zich denken, het zou immers tot schadeclaims kunnen leiden. Zij eisen keiharde bewijzen, die er, zoals gezegd, niet zijn, terwijl de vermeende slachtoffers natuurlijk al aan een half gerucht genoeg hebben om er hun gelijk mee aan te tonen.

Irritatie bij plotselinge stagnatie in dracht

In het geval van de uit de tunnels geplaatste volken zouden er ook andere oorzaken kunnen zijn. In fruitboomgaarden heb ik het wel meegemaakt dat mijn

bijen flink agressief waren op de dagen nadat er met een schurftbestrijdingsmiddel werd gespoten. Deze middelen zijn onschadelijk voor de bijen, maar ze veranderen de geuren dermate dat het bevlagen van de bloemen onmiddellijk wordt gestopt. Deze stagnatie vertaalt zich dan in het snel geïrriteerd zijn. Ook in de aardbeikassen moet tegen schimmels worden gespoten en dat doe je dan het liefst wanneer de bijen hun nuttige werk hebben gedaan.

Een verschil is natuurlijk, dat statische lading pas overspringt wanneer een bij contact maakt. Via de alarmgeur die ze dan afgeeft worden dan andere bijen aangetrokken. De agressie bouwt zich dan geleidelijk op. Als een volk al geïrriteerd is voordat de imker de kast heeft aangeraakt, verloopt het allemaal veel sneller. Fleece is intussen zo ingeburgerd, dat we via een rondvraag erachter kunnen komen of Piet Donkers gelijk heeft met zijn verklaring. Dus graag uw briefjes naar Astrid: imkert u ook wel eens in een fleecetriui of vest en herkent u het beeld dat hij schetst?

Afgelopen jaar is in deze rubriek aandacht besteed aan het loopgedrag van bijen in doorzichtige plastic tunnels. Dit was naar aanleiding van het geordende 'rechts houden' van de bijen in de observatiekast op de Floriade. Alweer enige tijd geleden ontvingen wij van de heer Jac. Stark uit Den Burg-Tessel een aanvulling hierop. Ik denk dat de bijen het hier zo gek nog niet aanpakten!

Mijn vrouw en ik hebben indertijd gedurende twee keer drie dagen op de Floriade in Zoetermeer gestaan. Daar was o.a. een kleiner volk dan bij Hoofddorp, met aan de observatiekast een plastic buis van twee meter, met een doorsnee van ± 7 cm, onder een helling van 15 tot 20 graden -volgens mijn schattingen. Wat ons daarbij opviel was, dat de uitgaande bijen langs het plafond van de buis liepen, en de binnenkomende bijen over de onderkant, de bodem van de buis. Wij gaven daar de volgende verklaring voor: bijen met bevruchting zijn zwaarder dan de uitgaande lichtere bijen, hetgeen we ook zo aan de bezoekers vertelden!
Jac. Stark, Den Burg-Tessel.

Heeft u iets wonderlijks meegemaakt bij de bijen? Laat andere imkers ervan meegenieten! De redactie nodigt u uit om uw waarneming op te sturen per brief, schijf of E-mail aan schoots7@zonnet.nl of redactie@vbbn.nl.

Hayo Velthuis kan er een aanvullende of toelichtende reactie op geven.